

VERTROUWELIJK

DE CPN EN DE REGIONALE COMMUNISTISCHE CONFERENTIE
VAN BRUSSEL

S a m e n v a t t i n g

Begin juni j.l. hebben afgevaardigden van 19 communistische partijen uit de "kapitalistische landen" van Europa elkaar ontmoet tijdens een driedaagse conferentie te Brussel. Er werd gesproken over het conflict in Vietnam en over enkele Europese vraagstukken, zoals de Duitse kwestie en de spreiding der atoomwapens. De CPN-delegatie voerde - als enige partij - op deze conferentie een starre oppositie, die gebaseerd was op de besluiten van het partijbestuur d.d. 15 en 16 mei 1965, waarin o.m. werd gesteld dat het uitgeven van bindende verklaringen en resoluties niet tot de competentie van een regionale conferentie behoort.

Dit optreden van de Nederlandse afvaardiging wekte de ontstemming der andere gedelegeerden waardoor de vergadering een nogal wanordelijk en rumoerig verloop had. Het na afloop van de conferentie uitgegeven perscommuniqué en een "verklaring over Vietnam" werden door de CPN niet ondertekend.

Bij een analyse van de motieven die de leiding van de Nederlandse CP tot dit optreden kunnen hebben bewogen, vallen twee factoren in het bijzonder op. In de eerste plaats lijkt de CPN-leiding thans vastbesloten te zijn zich niet meer de wet te laten voorschrijven door de grote partijen van Frankrijk, Italië en Rusland. Een tweede factor is de onwil van de partijleiding om door bepaalde besluiten of verklaringen (bijvoorbeeld over Vietnam) mee te werken aan een veroordeling of afkeuring van de politiek der Chinese CP.

Bovenvermeld gebeuren moge de CPN gestijfd hebben in haar gevoel van eigenwaarde als autonome partij, in feite betekent deze ontwikkeling dat de Nederlandse CP zich thans sterker dan ooit geïsoleerd heeft van de andere Westeuropese partijen.

VERTROUWELIJK

DE CPN EN DE REGIONALE COMMUNISTISCHE CONFERENTIE
VAN BRUSSEL

Van 1 tot 3 juni j.l. waren delegaties van 19 communistische partijen uit de "kapitalistische landen" van Europa te Brussel bijeen - voor het eerst sinds het openlijk uitbreken van het internationale communistische conflict! - om te spreken over de kwestie Vietnam en Europese vraagstukken *)

Overeenkomstig haar verwachtingen, slaagde de CPN-delegatie er niet in om bij de andere partijen begrip te wekken voor haar recente "eigen stellingname", die - vervat in twee resoluties - op 17 mei j.l. in "De Waarheid" werd gepubliceerd.

De Nederlandse afvaardiging (bestaande uit de secretarissen Henk Hoekstra en Wessel Hartog en de partijbestuurders Joop Wolff en Klaas Smits) nam dan ook op deze conferentie een duidelijk geïsoleerde positie in, die naar buiten geaccentueerd werd door haar weigering het gezamenlijk perscommuniqué en enkele gemeenschappelijke verklaringen te ondertekenen.

Eveneens opmerkelijk was de houding van de Zweedse CP, die mededeelde niet aan het regionale overleg te zullen deelnemen, omdat zij geen verantwoordelijkheid wenste te dragen voor de eventuele ideologische uitspraken en politieke verklaringen van de conferentie. Een staande de vergadering naar Stockholm gezonden Belgisch partijbestuurder vermocht de Zweden niet tot andere gedachten te brengen.

Daar de IJslandse afgevaardigde door ziekte verhinderd was, waren aldus twee partijen niet op de Brusselse conferentie vertegenwoordigd.

De achtergrond van het regionale overleg

Sinds maarts 1963, toen de Italiaanse CP een regionale conferentie van de voornaamste Westeuropese communistische partijen voorstelde, is daarover onderling overleg gepleegd. De PCI beoogde met deze conferentie - door een grondige uitwerking van de doelstellingen en taken der huidige communistische beweging in Europa - mede een sterker front te vormen tegenover de Chinezen en hen (mede middels soortgelijke conferenties in andere delen van de wereld) langzamerhand zodanig te isoleren dat zij uiteindelijk hun extreme standpunten wel zouden moeten verlaten.

*) Een soortgelijke conferentie werd eerder gehouden te Rome in 1959.

De Franse CP voelde echter niets voor deze subtiele ideologische strijd. Zij was van mening - geheel volgens de inzichten van de CPSU - dat de stellingen van de Chinese CP openlijk veroordeeld moesten worden op een zo spoedig mogelijk bijeen te roepen conferentie van alle communistische partijen. De CPN toonde zich van meet af aan voorstandster van een regionale conferentie, mede omdat een dergelijk overleg uitstekend paste in haar autonomie-politiek (lossere band met Moskou!). Evenals de PCI achtte de Nederlandse partij de regionale conferentie dienstig ter bevordering van de internationale eenheid in de communistische beweging. Anders echter dan de Italiaanse partij bedoelde de CPN hiermee niet deze eenheid door een isolering van de Chinezen te bewerkstelligen, maar integendeel juist door hen te betrekken in gezamenlijke politieke acties.

Het plan voor een regionale conferentie moest voorlopig terzijde worden gelegd als gevolg van het verzet daartegen van de PCF, die medio 1964 een conferentie van alle communistische partijen in het verschiet zag.

De vergadering van de commissie van 26 partijen, die deze communistische wereldconferentie zou voorbereiden (1 tot 5 maart j.l. te Moskou) bracht echter - mede doordat slechts 19 van de 26 partijen waren verschenen - niet het beoogde effect. De Franse partij wijzigde daarop haar standpunt en verklaarde begin april j.l. de tijd rijp te achten voor een spoedig regionaal overleg tussen de communistische partijen uit de "kapitalistische landen" van Europa.

De CPN, die niet was uitgenodigd om aan de Moskouse conferentie deel te nemen, stelde zich zeer kritisch op ten aanzien van de resultaten van deze bijeenkomst. Een oproep tot alle communistische partijen om zich bij het communiqué der 19 partijen aan te sluiten, werd door de Nederlandse CP in scherpe bewoordingen afgewezen. Zij betoogde dat een dergelijke procedure een voortzetting was van "de oude methoden die, in de periode van de Kominform en later, zeer schadelijke gevolgen hebben gehad". Met deze uitspraak uitte de CPN haar ontstemming over de bevoogding van de kleine partijen door de grote, zoals PCF en PCI, die zich op hun beurt weer lieten leiden door de CPSU.

Dat de leiders van de Nederlandse CP zich thans niet meer de wet willen laten voorschrijven, maar integendeel een eigen stem wensen te hebben in de internationale communistische beleidsvorming, blijkt ook uit de opmerking dat het communiqué voor de CPN onaanvaardbaar was omdat daarin een beoordeling van de internationale situatie werd

gegeven zonder dat melding werd gemaakt van "de agressiviteit van het Westduitse imperialisme", dat de CPN als het voornaamste gevaar voor de vrede ziet.

De plotselinge ommezwaai van de PCF naar een regionaal beraad is door de CPN met achterdocht opgenomen. Zij vermoedde hierin de hand van de CPSU, die de regionale conferentie zou willen aanwenden ter ondersteuning van haar stellingname tegenover de Chinese CP.

Reeds op de voorbereidingsbijeenkomst voor de regionale conferentie (20 april j.l. te Brussel) werd het de CPN-afgevaardigde Henk Hoekstra duidelijk dat de PCF en de PCI (op verzoek van de CPSU?) het Vietnamese conflict tot belangrijkste besprekingspunt wilde maken en dat er met de inzichten van de CPN geen of nauwelijks rekening zou worden gehouden.

De achterdocht van de Nederlandse CP zal ongetwijfeld nog gegroeid zijn, toen op 19 mei j.l. in de Franse hoofdstad een CPSU-delegatie o.l.v. Ponomarjov (belast met het contact tussen de CPSU en de partijen uit de "kapitalistische landen" van Europa) arriveerde, die daar tot 31 mei besprekingen voerde met de leiding van de Franse partij. In die periode had ook - op 24 en 25 mei te Genève - een ontmoeting plaats tussen de secretarissen van de PCI (Longo) en de PCF (Waldeck Rochet), waardoor de CPN-leiding gestijfd kon worden in haar conclusie dat blijkbaar al vóór de aanvang van de Brusselse conferentie, de besluiten van deze regionale bijeenkomst door de beide grote Westerse partijen waren besproken en vastgesteld. Het is op grond van deze inzichten dat de Nederlandse partijleiding haar delegatie naar de Brusselse conferentie het strikte consigne meegaf géén medewerking te verlenen aan het doen uitgaan van "gemeenschappelijke oproepen" of "bindende besluiten op ideologisch gebied". Bovendien moest de delegatie aandringen op de publicatie van een stenografisch verslag van de conferentie, zodat de CPN-leiding zich ook achteraf tegen een eventuele eenzijdige interpretatie verzekerd zou kunnen achten.

De houding van de CPN op de Brusselse conferentie

Al aan het begin van de conferentie - bij de vaststelling van de agenda - kreeg de CPN-afvaardiging scherpe kritiek te verwerken.

Zij stelde namelijk voor de kwestie van de Westduitse (atoom) bewapening als eerste en belangrijkste punt op de agenda te plaatsen en over de kwestie-Vietnam slechts "informatief" te spreken. Dit voorstel werd door de andere partijen afgewezen. Tevens hadden de Nederlanders te kennen gegeven dat zij - conform de resoluties van

17 mei j.l. - geen bindende verklaringen zouden ondertekenen. Vooral het laatste voorstel, publicatie van een stenografisch verslag, wekte opschudding en verontwaardiging aangezien - zo werd betoogd - de illegale partijen (Spanje, Portugal, West-Duitsland en Griekenland) hierdoor in gevaar zouden worden gebracht. Onder protest van de CPN werd het voorstel verworpen.

Gedurende de verdere besprekingen (over de Duitse kwestie, de spreiding der atoomwapens in Europa, de NAVO en het fascisme in Spanje en Portugal) bleef de Nederlandse afvaardiging voortdurend de aandacht vestigen op haar bovengeschetste stellingname, waardoor de conferentie in een gespannen sfeer verliep.

Toen het gezamenlijk perscommuniqué en enkele gemeenschappelijke verklaringen (o.a. over Vietnam) aan de orde kwamen, was de CPN de enige partij die weigerde deze stukken te ondertekenen. In kringen van de CPN-leiding werd later verklaard dat deze documenten al vóór de conferentie waren opgesteld.

Er ontstond een rumoerige en verwarde situatie. De Nederlandse delegatie, die beschuldigd werd van obstructie en negativisme, hield zich echter star aan haar opdracht. Uiteindelijk werd overeengekomen dat de CPN in een bijschrift bij het perscommuniqué haar houding zou motiveren. Hierna ging de conferentie in een zekere verwarring uiteen.

De verklaring inzake Vietnam en het perscommuniqué werden met het bijschrift van de CPN - waarin gesteld werd dat de weigering van de Nederlandse partij om de documenten te ondertekenen berustte op de resoluties van het partijbestuur - op 8 en 9 juni in de bladen der betrokken partijen gepubliceerd. Een dag later plaatste de "Prawda" de volledige tekst(!). "De Waarheid" onthield zich echter van publicatie. Wel verscheen daarin op 8 juni een korte uiteenzetting van het dagelijks bestuur waarin bovenvermeld bijschrift was opgenomen en waarin verder betoogd wordt dat de CPN het onjuist achtte een bindende verklaring van een regionale conferentie over Vietnam te onderschrijven, omdat zij dit een aangelegenheid vond van alle partijen. Hieruit blijkt weer duidelijk dat de CPN-leiding beducht is voor de mogelijkheid om door een uitspraak over Vietnam gedwongen te worden partij te kiezen in het internationale conflict.

Het perscommuniqué en de verklaring over Vietnam

Behalve een solidariteitsbetuiging met het "Vietnamese volk" in de strijd tegen de "Amerikaanse agressors" hield het perscommuniqué

ook een beoordeling in van enkele Europese vraagstukken. Er werd ge-
wezen op het gevaar van de spreiding van atoomwapens door plannen als
MLF en ANF en er werd nadrukkelijk vastgesteld dat een atoombewape-
ning van West-Duitsland zeer ernstige gevolgen zou hebben met betrek-
king tot de vrede in Europa. Een ontspanning van de situatie werd
noodzakelijk en mogelijk geacht door de volgende maatregelen: erken-
ning van de DDR; een vredesverdrag met de beide Duitse staten; een
statuut betreffende West-Berlijn als vrije en gedemilitariseerde stad;
legalisering van de KPD; atoomvrije zônes in midden-Europa; en als
alternatief voor de politiek van de koude oorlog een "collectief
Europees veiligheidssysteem", "waartoe het sluiten van een non-
agressie-verdrag tussen NAVO en Warschau-pact een belangrijke stap
zou zijn".

Tenslotte werd er aangedrongen op solidariteit met de Spaanse,
Portugese en Griekse volkeren in de strijd tegen de (neo) fascistische
dictatuur.

De verklaring over Vietnam benadrukte de ernst van de situatie
die de mogelijkheid in zich droeg van een derde wereldconflict. De
18 partijen (de CPN werd niet genoemd) veroordeelden het optreden
der VS in Vietnam en eisten terugtrekking der Amerikaanse troepen.

In een appèl tot een zo breed mogelijk front van vooruitstrevende
en vreedzame krachten, van communisten, socialisten en gelovigen,
wekten de ondertekenaars op tot een massabeweging, teneinde de rege-
ringen van de Westeuropese landen er toe te brengen zich te distancie-
ren van de Amerikaanse politiek en de voorwaarden te scheppen voor
een vreedzame oplossing van alle Zuid-Oost-Aziatische problemen. Met
name werd hierbij een beroep gedaan op de socialistische partijen
"die in vele landen regeringsverantwoordelijkheid dragen".

De ontwikkeling na de Brusselse conferentie

In "De Waarheid" van 18 juni 1965 verscheen van de hand van
partijsecretaris Henk Hoekstra een nabeschoouwing over de conferentie.
Hierin werd o.m. uiteengezet waarom de CPN geweigerd had een verkla-
ring over Vietnam te ondertekenen. Hij betoogde dat er omtrent de
strijd in Vietnam meningsverschillen bestonden en dat een bindende
verklaring over deze kwestie deze meningsverschillen nog zou ver-
diepen, aangezien die verklaring uitgelegd zou kunnen worden ten
gunste van één der partijen (lees: ten gunste van de CPSU). De Chi-
nezen beschouwden - aldus Hoekstra - de strijd in Vietnam als een

lokale, koloniale oorlog, die op de duur onafwendbaar de overwinning aan de Vietcong zou brengen. De Russen zouden in het Vietnamese conflict veeleer een wereldgevaar zien, waaruit een atoomoorlog zou kunnen ontstaan, reden waarom de Russen de voorkeur zouden geven aan een spoedige politieke oplossing van het conflict.

In feite stelde Hoekstra dat de CPN in de kwestie-Vietnam de Chinese inzichten deelt en de strijd aldaar dus niet ziet als een werkelijk gevaar voor de wereldvrede. Dit gevaar - het gróóteste gevaar zelfs! - meent zij wél in het "Duitse militarisme" te onderkennen (hierin wijkt de CPN dus weer af van de Chinese visie).

Hoekstra betoogde verder dat de CPN-delegatie op intensieve wijze had deelgenomen aan de "levendige en kameraadschappelijke" discussies over alle op de agenda geplaatste vraagstukken. Door deze gedachtenwisseling meende hij van een "vruchtbare conferentie" te mogen spreken die "grote positieve betekenis" zou kunnen hebben voor een verder beraad der CP-en uit "kapitalistisch Europa". Hoekstra herhaalde het standpunt van de CPN inzake het doen uitgaan van bindende verklaringen, waarbij hij benadrukte dat de werkelijke betekenis van deze conferentie niet gevormd werd door deze documenten, maar door de discussies.

Ten bewijze hiervan deelde de CPN-secretaris mee, dat er thans al partijen waren die terugkwamen op de in het perscommuniqué opgenomen standpunten. Onder meer zou de Italiaanse partijsecretaris Longo op 5 juni tijdens een interview verklaard hebben dat het Duitse probleem het sleutelprobleem is voor de vrede in Europa en in de gehele wereld, een uitspraak die een onderschrijving zou betekenen van de stellingname der CPN. Deze voor de CPN rooskleurige voorstelling van zaken diende kennelijk om bij de lezers van "De Waarheid" de - juiste! - indruk weg te nemen dat de Nederlandse CP zich door haar optreden op de Brusselse conferentie sterker dan ooit geïsoleerd zou hebben van de andere Westeuropese partijen.

Naar verluidt hebben deze partijen (in het bijzonder de PCI en de PCF) zich met verbazing en ergernis afgevraagd wat de CPN nu eigenlijk wel mankeert. Er zou besloten zijn een delegatie van enkele Belgische partijbestuurders naar Amsterdam te zenden, teneinde met de CPN te praten en op deze wijze duidelijk van de Nederlanders te vernemen wat hen zo dwars doet zijn. Deze delegatie zou rapport moeten uitbrengen aan de PCI en de PCF, waarna beslist zal worden over eventuele maatregelen tegen de CPN.

5 juli 1965

VERTROUWELIJK